
Ta čudoviti zvok

Besedilo:
Bonita Searle-Barnes

Ilustracije: Colin Smithson

JUTRO

Zvok ... in še mnogo več!

TA ČUDOVITI ZVOK

Naslov izvirnika:
The Wonder of Water

Poslovenil: Marko Dobravec
Jezikovni pregled: Mira Dobravec
Stavek in prelom: ONZ Jutro

Fotografije:
Lion Publishing: 10. tema; Oxford
Scientific Films/Doug Allan: 1. tema
(desno)/Stephen Dalton: 5. tema/
Herman Eisenbeiss: 2. tema/E.
Lauber: 14. tema/Kjell B. Sandver:
7. tema; Zefa (UK) Ltd: ovitek, 1.
(levo), 3., 4. in 6. tema

Izdalo in založilo:
Založništvo JUTRO,
Jutro d.o.o., 1113 Ljubljana,
Glinškova pl. 22

Za založbo: Stane Kodrič

Copyright © za slovensko jezikovno
področje: Jutro d.o.o., Ljubljana

1. natis 1996, natisnjeno v
Singapurju

«Text copyright © 1993 Bonita Searle
Barnes.
Original edition published in English under
title Wonder of Sound by Lion Publishing
plc, Oxford, England
Copyright © Lion Publishing plc 1993»

CIP - kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
534(02.053.2)
53.05(02.053.2)

SEARLE-Barnes, Bonita
Ta čudoviti zvok / besedilo Bonita Searle-Barnes ;
ilustracije Colin Smithson ; [poslovenil Marko
Dobravec : fotografije Lion Publishing ... et al.]
- Ljubljana : Jutro, 1996

Prevod dela: The wonder of sound
ISBN 961-6006-09-6
I. Barnes, Bonita Searle- glej Searle-Barnes, Bonita
53981440

Po mnenju Ministrstva za kulturo
št. 415-38/95 z dne sodi knjiga med
izdelke, za katere se plačuje 5% davek od
prometa izdelkov.

Naročila:

Založništvo JUTRO,
Glinškova pl. 22, 61113 Ljubljana
ali po telefonu: (061) 347-915

Zbirko TA ČUDOVITI ... sestavljajo knjižice:
TA ČUDOVITA SVETLOBA
TA ČUDOVITI ZVOK
TA ČUDOVITI ZRAK
TA ČUDOVITA VODA

Otroci radi spoznavajo svet, v katerem živijo. V tej knjigi so opisane mnoge dejavnosti, s pomočjo katerih bodo lahko spoznali zvok. Ure in ure se bodo lahko zabavali, ko bodo prisluškovali različnim glasovom in zvokom in si zapisovali svoja odkritja. Na ta način se bodo seznanili tudi z osnovami znanstvenega raziskovanja

- Še več! Odkrili bodo lahko tudi, kaj vse je mogoče z zvokom početi: lahko ga ojačimo ali oslabimo, lahko mu omogočimo, da potuje naprej, ali pa ga ustavimo, da nas ne moti.
- Še več! Skozi stoletja so otroke, pesnike, glasbenike in nekatere največje znanstvenike na svetu vznemirjali čudeži narave: raznolikost, lepota. Čeprav knjiga ne more proizvajati zvokov, pa fotografije v tej knjigi pomagajo otrokom odkrivati, kaj vse proizvaja vse raznolike zvoke, ki napolnjujejo ta naš svet z radostjo: ptice, živali, ... celo rastline! Dejavnosti, ki so opisane, pa otrokom omogočajo še bolj neposredno spoznati vso zakladnico zvokov s poslušanjem različnih tonov, ritmov, glasov, melodij.
- Še več! Ta knjiga jim tudi pomaga najti besede, ki naj izrazijo navdušenje in veselje nad vsem svetom. Učenje novih besed je bistveno pri odkrivanju sveta in je ključ za sporazumevanje z drugimi ljudmi.
- Še več! Ta knjiga nudi tudi priložnost pogleda v bogato zakladnico pesmi, ki so jih ljudje napisali v čast našemu svetu. Tako so na primer v knjigi številni psalmi iz Svetega pisma, s katerimi so se ljudje stoletja zahvaljevali Bogu, ki je ustvaril svet.
- Še več! Knjiga se ukvarja tudi z vprašanjem, kako ljudje povezujejo različne občutke z različnimi zvoki: glasba v nas lahko prebudi nadvse različna razpoloženja, prav tako pa tudi različni inštrumenti. Kako se otroci odzivajo na glasne zvoke? Kako se počutijo v popolni tišini? Ta knjiga nudi odlično priložnost, da otroke opogumimo in jih pomirimo.

Ta knjiga se zelo na široko loteva raziskovanja zvoka in bo vašemu otroku obogatila celotno razumevanje sveta. Tudi sami boste presenečeni nad tem, kar boste odkrili, ko boste svet raziskovali z očmi otroka.

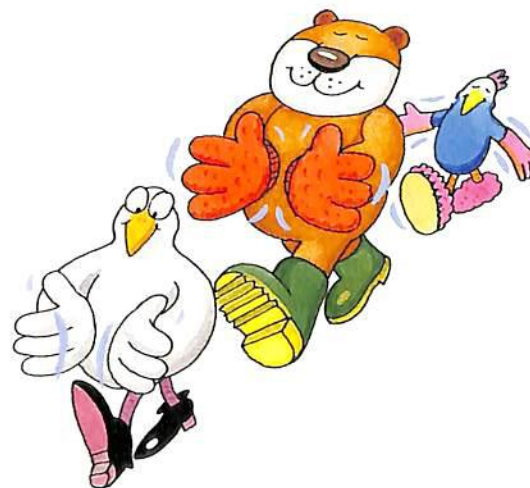
Dobrodošel v delavnici sveta!

Zvok je vsepovsod okoli tebe: morda lahko prav ta trenutek slišiš ljudi okoli sebe, kako se pogovarjajo in smejejo, stroje, ki delajo ali pa glasbo.

Če si zelo tiho, pa boš morda lahko slišal še druge zvoke: dihanje ljudi, ptičje petje, šumenje vetra v listih.

Predstavljaš si, da bi bil svet popolnoma tih: brez glasbe, brez petja, brez smeha. Ne bi mogel uporabljati besed, da bi z drugimi ljudmi delil novice, da bi jim povedal, kaj te je osrečilo in zaradi česa si žalosten. Kako bi bilo vse drugačno!

Toda *zakaj* sploh je zvok? Vprašanja, ki se začnejo z »zakaj«, so vedno najtežja! Najbolj slavna knjiga na svetu, Sveto pismo, pravi, da je Bog ustvaril svet in da je ta čudovit dom za vsa živa bitja, tudi za ljudi, ki naj bi zanj skrbeli in na njem uživali. Zvok je del načrta, ki si ga je Stvarnik zamislil za svet.

Vsebina

1. Zvoki
2. Povzročanje valov
3. Tišina
4. Ali me slišiš?
5. Odmevi
6. Blizu in daleč
7. Koraki
8. Hitro in počasi
9. Visoko in nizko
10. Strune
11. Tvoja zbirka strun
12. Besede
13. Zapoj!
14. Zvočni detektiv

► 1. Zvoki

Kakšne zvoke ta hip slišiš okoli sebe?
Zapri oči in misli le na to, kar slišiš.

Svet je poln različnih zvokov.

Ljudje in živali so ustvarjeni tako, da imajo glas, s katerim lahko delajo zvoke, in ušesa, s katerimi lahko te zvoke slišijo. Z zvoki si lahko izmenjujejo sporočila.

Slišijo lahko, kaj se dogaja okoli njih, in se tako izogibajo nevarnostim.

Nekatere zvoke pa je pravo veselje poslušati.

Ko boš spoznal več o tem, kakšne lastnosti ima zvok, ga boš lahko izrabil tudi zase.

Gozd v mestu

Poslušaj, kako veter šelesti med rožami in listi.

Poskušaj šumeti z različnimi vrstami papirja in poskusi pri tem posnemati šumenje vetra v listih in vejah. S kakšnim papirjem se ti najbolje posreči?

- Iz različnih vrst papirja izreži liste in jih s sukancem poveži skupaj.
- Obesi jih nekam, kjer jih bo dosegla sapica in ustvaril si boš zvoke gozda – pa kjerkoli že živiš.

Nekateri ptiči pojejo več različnih tonov enega za drugim, da je vse skupaj slišati kot kakšna pesmica. Pozorno prisluhni melodijam, ki jih pojejo ptički! Poslušaj, kako gostolijo, ščebetajo, žvrgolijo, pojejo. Ali ti lahko poješ kakor ptički?

► 2. Povzročanje valov

Zvok nastane, kadar kakšna stvar zatrese zrak in pri tem povzroči nastanek majhnih valov, ki se širijo navzven.

Naredi naslednje poskuse.

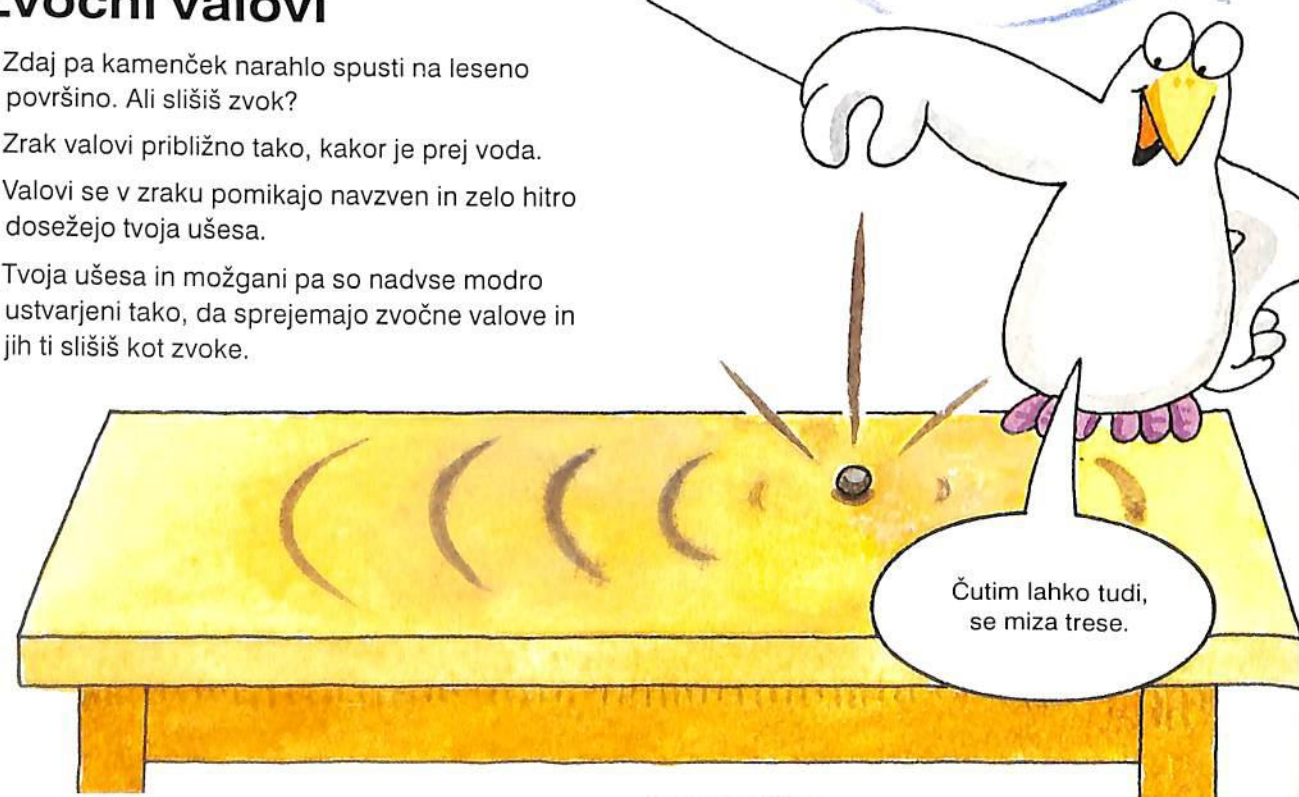
Vodni valovi

- Poišči veliko vedro in ga do polovice napolni z vodo.
- V vodo zviška spusti okrogel kamenček.
- Kaj se zgodi z vodno gladino? Nariši, kar vidiš.

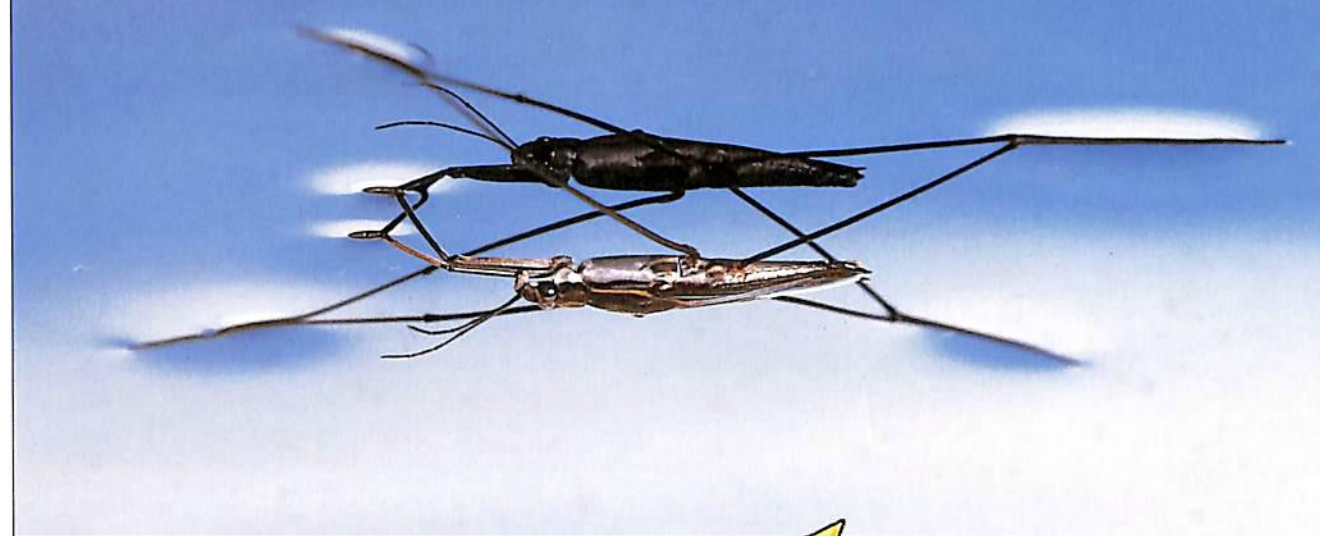
Zvočni valovi

- Zdaj pa kamenček narahlo spusti na leseno površino. Ali slišiš zvok?
- Zrak valovi približno tako, kakor je prej voda.
- Valovi se v zraku pomikajo navzven in zelo hitro dosežejo tvoja ušesa.
- Tvoja ušesa in možgani pa so nadvse modro ustvarjeni tako, da sprejemajo zvočne valove in jih ti slišiš kot zvoke.

Vodna sporočila

Vodni drsalec se sprehaja po površini vode. Pri svojem potovanju povzroča majhne valove. Te žuželke si z različnimi vzorci valov lahko med seboj izmenjujejo sporočila.

- Poskusi svoje roke potopiti v posodo z vodo (voda naj bo mirna).
- Prosi prijatelja, naj v vodi povzroča različne valove.

- Ali lahko na koži čutiš razliko med različnimi valovi?
- Ali se lahko naučita dveh različnih vrst valov, tako da bi ena vrsta pomenila Da, druga pa Ne?

► 5. Odmevi

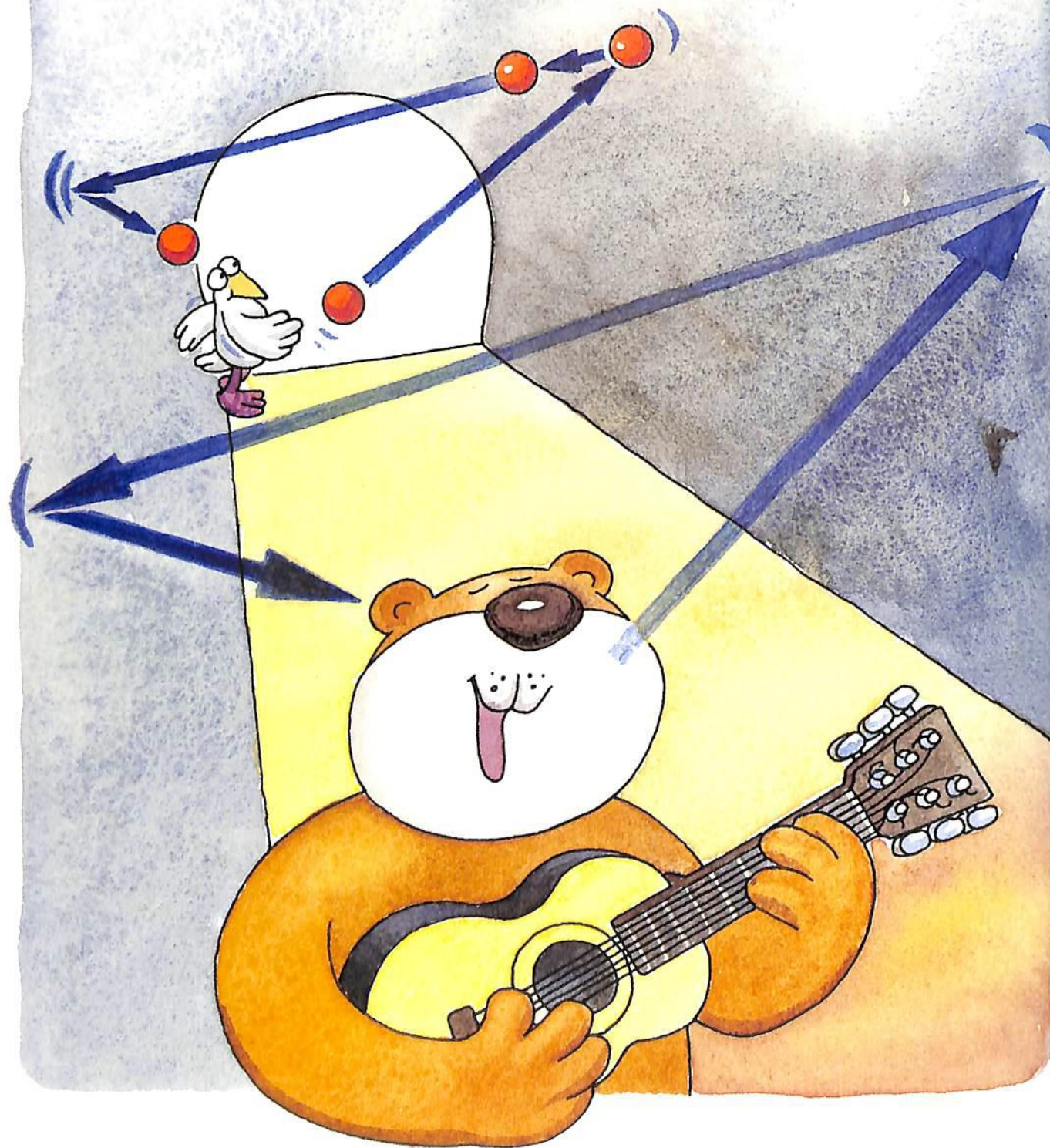
Si že kdaj slišal odmev?

Odmev je zvok, ki se vrne nazaj k tebi.

Prav tako, kot se žoga odbije od stene, se tudi zvok odbije od trdih

površin nazaj k tebi.

Poskusi vpiti v skalno steno ali v visoko stavbo, ali pa kadar stojiš pod mostom.

Netopirske zamisli

Vsako živo bitje je ustvarjeno drugače.

Netopirji si pri letanju pomagajo z odmevi. Stalno po malem cvilijo, ti glasovi pa se odbijajo od trdih predmetov. Ko pridejo odmevi nazaj do njih, znajo netopirji iz tega ugotoviti, kje je kaj. In tako lahko lovijo večče, s katerimi se hranijo.

Svet je poln čudovitih zamisli, ki jih je vredno posnemati.

Izvrsten način, kako se lahko znajdeš v temi!

Odmevi pod morjem

Tudi ljudje lahko uporabljajo odmeve, da jim pomagajo pri iskanju stvari, vendar pa pri tem potrebujejo pomoč strojev. Ti stroji pošiljajo navzven zvočne valove, potem pa merijo, kako dolgo traja, da ti pridejo nazaj. Na ribiških barkah ljudje uporabljajo te merilce odmevov, da z njimi pod vodo najdejo jate rib.

► 8. Hitro in počasi

Glasbena skupina

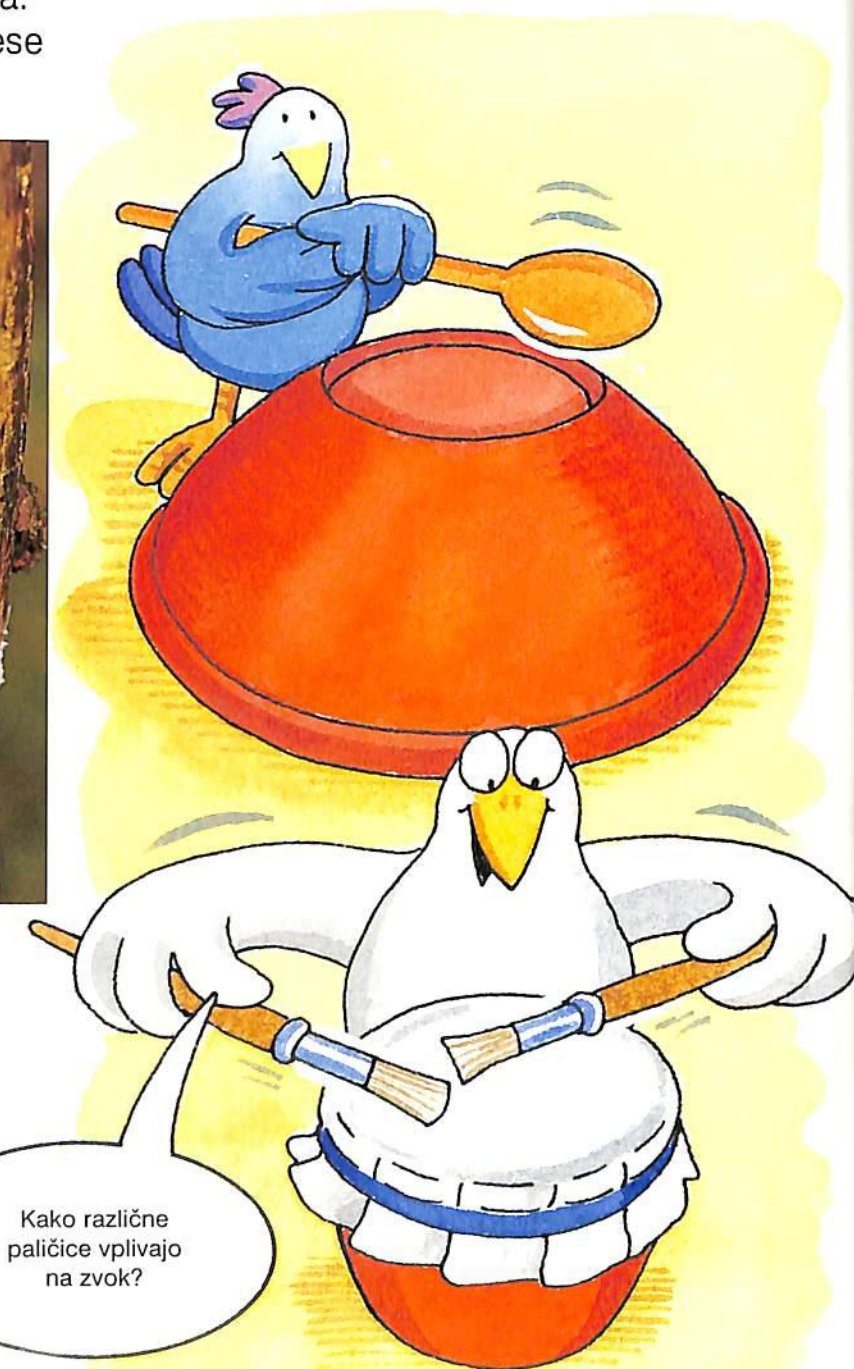
Poskusi napraviti take glasbene inštrumente.
Pozorno poslušaj, kako različne glasove imajo.

Bobnanje je eden najbolj lahkih načinov za ustvarjanje zvoka. Stvar, po kateri udariš, zatrese zrak in tako nastane zvok.

Si že kdaj slišal žolno?
S kljunom tolče po deblu drevesa, da bi vanj izdolbla luknjo.

Po deblu pa udarja tako hitro, da ta zvok slišiš kot brenčanje.

Hitro in počasi

Poskusi po svojih glasbilih udarjati različne ritme.

- Ali lahko oponašaš počasne glasove slonove hoje?
- Ali lahko oponašaš hitre glasove mišjega škrabljanja?
- Kakšne vzorce glasov še lahko dobiš s svojim glasbilom?

► 10. Strune

Krila in strune

Potegni po struni in poglej, kako se premika.

Potrebuješ:

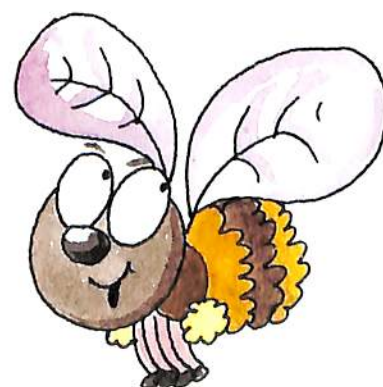
- kozarec za marmelado
- elastiko

Delaj takole:

1. Preko kozarca napni elastiko.
 2. Potegni elastiko tam, kjer gre preko odprtine kozarca.
- Ali lahko vidiš, kako se zelo hitro premika naprej in nazaj?
 - Kakšen zvok proizvaja elastika?
 - Kaj se zgodi s tem zvokom, če elastiko premakneš tako, da je nad odprtino bolj napeta?
 - Kaj se zgodi, če elastiko potegneš narahlo? Kaj pa, če jo potegneš močno?
 - Kako dolgo traja zvok? Kaj se zgodi z zvokom, če potegneš elastiko, potem pa se je še enkrat narahlo dotakneš?

Opazuj, kako metulj premika krila. Zakaj po tvojem mnenju ne slišiš metuljevega udarjanja s krili?

Citre

Citre so zelo staro glasbilo. Tudi sam si lahko napraviš zelo preproste citre.

Potrebuješ:

- plastično posodo (škatlo)
- različno široke elastike

Delaj takole:

1. Elastike napni okoli posode. Začni z najožjo in končaj z najširšo.
2. Potegni vsako elastiko in poslušaj njihove zvoke.
3. Elastike malo popusti ali malo bolj napni, tako, da boš dobil najlepši zvok.

- Ali so ti všeč tanki, piskajoči visoki toni?
- Ali imaš raje globoke, brenčeče nizke tone?
- Ali si znaš izmisliti pesmico in jo zaigrati na svoje citre?
- Ali si znaš izmisliti veselo melodijo?
- Ali si znaš izmisliti žalostno melodijo?

Citre so podobne harfi. Harfe so bile dolga tisočletja zelo priljubljeno glasbilo. V Svetem pismu piše, da je izraelsko ljudstvo, ko je bilo daleč od doma in žalostno, sestavilo tole pesem:

Ob rekah babilonskih smo
sedeli in jokali spominjajoč se Siona.
Na vrbe one pokrajine
smo obesili svoje harfe,
zakaj prevelika je bila naša žalost,
da bi mogli peti.

Iz Psalma 137, Sveto pismo

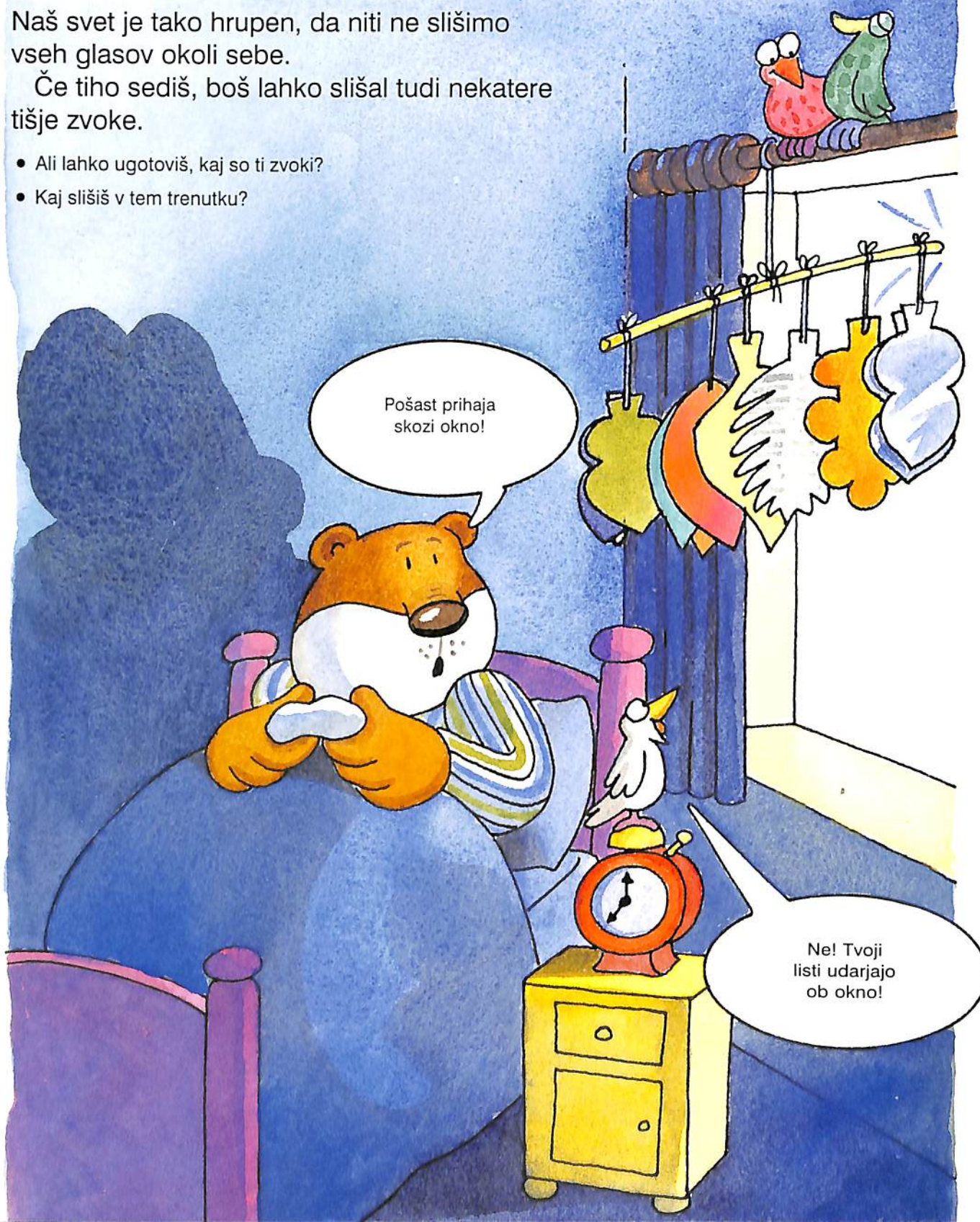
► 14. Zvočni detektiv

Kaj je bilo to?

Naš svet je tako hrupen, da niti ne slišimo vseh glasov okoli sebe.

Če tiho sediš, boš lahko slišal tudi nekatere tišje zvoke.

- Ali lahko ugotoviš, kaj so ti zvoki?
- Kaj slišiš v tem trenutku?

Si že kdaj slišal, kako proti koncu poletja v vročih dneh pokajo stroki?

Nikoli si ne bi mislil, da tudi rastline delajo hrup ...

Kaj slišim?

Tule je igrica, pri kateri je treba dobro poslušati. Prisluhni in ko boš slišal kakšen zvok, reci prijatelju, naj ugane, kaj slišiš. Pomagaj pa mu tako, da poveš prvo črko tistega, kar slišiš.

- Kateri zvoki so na tej sliki? S katero črko se začenjajo?

